

Det er ikke et privilegium å være kunstner. Det er en jobb.

En kunstners frihet

Marte Eielsen
FOKUS

Store deler av fagbevegelsen kjemper om dagen mot vikarbyrådirektivet – et EU-direktiv som gjør at retten til fast ansettelse uthules og at arbeidslivet blir mer «fleksibelt». For arbeidstakeren innebærer fleksibilitet gjerne at man kan se langt etter goder som trygghet, verdige arbeidsforhold og muligheten til å motta lån.

Har dette noe med kunstneres arbeidshverdag å gjøre? Mens Arbeiderpartiet har gått inn for direktivet, foregår det akkurat nå en kamp mellom Aps kulturminister Anniken Huitfeldt og Norske Billedkunstnere (NBK) om den såkalte garantiinntekten (GI) for kunstnere. Siden 1970-tallet har yrkesaktive kunstnere med en betydelig produksjon kunnet søke en garantert årlig minstelønn. For tida mottar 499 kunstnere innen alle kunstarter garantiinntekt – med et maksimumsbeløp på 214.900 kr i året fram til pensjonsalder. Tjener kunstneren mer enn 80.000 kr ved siden av – eller 160.000 kr hvis bildekunstnerens minstefradrag tas med i beregningen – reduseres utbetalingen.

Det har i flere år vært politisk

motvilje mot garantiinntekten. Argumentene går på at GI med sine avkortingsregler er en fattigdomsfelle, som ikke motiverer kunstnerne til å tjene penger på sin virksomhet. Dessuten låses en stor del av det statlige støttebeløpet til en liten gruppe kunstnere. Omkvedet har vært å gjøre om garantiinntekten til arbeidsstipend. Huitfeldt har oppfordret 20 norske kunstnerorganisasjoner – samlet i Kunstnernettverket – til å komme med forslag til nye og mer fleksible stipendordninger. Midt i denne prosessen har kulturkomiteen kuttet ti GI-hjemler, det vil si ti kunstnarbeidsplasser. For det er

«Bildekunstnerne er kunstverdenens proletariat»

hva garantiinntekten innebærer: en slags fast jobb – eller i alle fall en fast inntekt. Periodiske arbeidsstipend er derimot mer i tråd med det nye arbeidslivet, som ønsker vikarer, prosjektarbeidere og frilansere velkommen. De som tjener til smør på brødet kan nyte friheten dette livet gir, mens andre kontinuerlig henger i stroppen. For å tekkes en midlertidig arbeidsgiver, et marked – eller en stipendjury. Kunstner Håkon Bleken advarte nylig her i avisa mot at utfasing av GI vil gi et mer kapitalistisk og konkurransebetont kunstliv, samt en mektig juryordning der vennskap og fiendskap og personlig smak spiller inn.

NBKs utfordring er at organisa-

sjonen står alene i Kunstnernettverket om å ville bevare GI – mye på grunn av bildekunstnerens unike arbeidssituasjon. Bildekunstnerne blir ikke fast ansatt, betaler selv for produksjon og atelier – til og med utstillingsplass er bildekunstneren med på å dekke. I levekårsundersøkelser blant kunstnere kommer gjerne bildekunstnerne dårligst ut. De er kunstverdenens proletariat. Derfor representerer garantilønn den sikkerheten som gjør at mange kan fortsette sitt virke – og leve et anstendig liv.

Det store problemet med garantiinntekten er avkortingsregelen. Som Andrea Lange, medlem av billedkunstneres stipendkomité, har uttrykt det: Staten sitter med makt til å løse problemet – altså å oppheve avkortingsregelen – samtidig som den bruker selve problemet som argument for å nedlegge ordningen.

Huitfeldts avgjørelse kommer i kunstnermeldingen som er varslet til påske. Da er håpet at kulturministeren anerkjenner betingelsene som bør være oppfylt hvis vi vil holde oss med en fri, eksperimentell og kritisk bildekunst – som verken trenger å skjule til mote-svingninger eller marked. I dag har 265 bildekunstnere fast lønn gjennom GI-ordningen. Så raus kan kulturdepartementet Norge tillate seg å være.

Marte Stubberød Eielsen
martee@klassekampen.no